

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία Θεωρητικών Μαθημάτων

Μάρθα Ηλιοπούλου
Φιλολόγος-Ειδική Παιδαγωγός
misparth@hotmail.gr

Περίληψη

Η μελέτη των θεωρητικών μαθημάτων που απαιτούν ανάγνωση και αποστήθιση κειμένου είναι έργο δύσκολο για μαθητές με δυσαναγνωσία, που δυσκολεύονται να διαβάσουν γρήγορα, να κατανοήσουν, επίσης, γρήγορα και να απομνημονεύσουν σημαντικά σημεία και έννοιες, για να μπορέσουν να τα αναπαραγάγουν στην εξέταση της επόμενης μέρας. Το γεγονός πως πολλά μαθήματα, ακόμα κι αν είναι θετικά, απαιτούν την αρχική κατανόησή τους μέσα από ένα ευρύ θεωρητικό πλαίσιο οδήγησε στη δημιουργία ενός υλικού, εστιασμένου σε τεχνικές, που μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην αποτελεσματικότερη προσέγγιση της θεωρίας, μετατρέποντάς τη σε πράξη. Το υλικό εφαρμόστηκε σε μαθητές ηλικίας Γ' – ΣΤ' Δημοτικού καθώς και σε μαθητές των πρώτων τάξεων του Γυμνασίου με διαγνωσμένα συμπτώματα γενικευμένων μαθησιακών δυσκολιών, δυσλεξίας και διάσπασης ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας. Τα αποτελέσματα του προγράμματος διαμορφώθηκαν μέσω της ποιοτικής έρευνας, με σύντομη συνέντευξη σε εκπαιδευτικούς, που αξιοποίησαν τη διδακτική μεθοδολογία παρέμβασης. Συμπερασματικά, αναδείχτηκε πως το παρόν διδακτικό υλικό, βασισμένο στη διαφοροποιημένη μέθοδο διδασκαλίας ήταν σημαντικό για την καλύτερη γνώση και απόκτηση δεξιοτήτων, που απαιτούνται για την προσέγγιση θεωρητικών και όχι μόνο μαθημάτων.

Λέξεις-κλειδιά: θεωρητικά μαθήματα, οργάνωση μελέτης, τεχνικές μελέτης, διαφοροποιημένη διδασκαλία.

1. Εισαγωγή

Μαθαίνω σημαίνει να καταλαβαίνει κανείς νέα πράγματα και να ανακαλύπτει τρόπους να τα υλοποιεί. Η μάθηση συνδέεται άμεσα με τη μελέτη. Μελετώ, λοιπόν, σημαίνει να κοιτάξει κανείς για ό,τι ενδιαφέρεται, να διαβάζει γι' αυτό και ύστερα να μαθαίνει. Πολλοί μαθητές, βέβαια, μελετούν για να γράψουν απλά καλά σε ένα διαγώνισμα, αλλά η μάθηση δεν έχει να κάνει με αυτή τη συνθήκη και η παραπάνω κατάσταση δεν αποτελεί ουσιώδη λόγο για να μελετάει κανείς. Ο καθένας από εμάς οφείλει να μελετάει για να χρησιμοποιήσει αυτά που έμαθε. Το γεγονός, όμως, πως αρκετοί δε γνωρίζουν πώς να μελετούν οδηγεί σε προβλήματα και σε διακοπή της μαθησιακής διαδικασίας. Για τον λόγο αυτό, απαιτείται η ύπαρξη διαφοροποιημένων τεχνικών που θα ενισχύσουν την επιθυμία για πραγματική και όχι επιφανειακή μελέτη.

2. Διαφοροποιημένη διδασκαλία

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία αποτελεί ένα είδος διδασκαλίας, με βασικό γνώμονα το γεγονός πως ο κάθε μαθητής είναι ξεχωριστός κι, έτσι, πρέπει να αντιμετωπίζεται εντός και εκτός σχολικού πλαισίου. Αρχικά, η μάθηση εστιάζει στη χρήση βασικών δεξιοτήτων για την κατανόηση σημαντικών εννοιών ή αρχών. Στη συνέχεια, η ανάθεση διαφοροποιημένων μορφών εργασίας βοηθά στην αξιολόγηση των μαθητών και στην ενθάρρυνσή τους για ενεργή συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία. Τέλος, η υιοθέτηση πολλαπλών διδακτικών στρατηγικών βοηθά στην μετατροπή της μάθησης και της γνώσης σε ευχαρίστηση και δημιουργία (Tomlinson, 2010).

Στη διαφοροποιημένη διδασκαλία οι εκπαιδευτικοί μπορούν να διαφοροποιήσουν και να τροποποιήσουν το περιεχόμενο μίας δραστηριότητας ή το σχέδιο του μαθήματος, τη



διαδικασία της δραστηριότητας και το τελικό αποτέλεσμα της. Έτσι, η διδασκαλία προσαρμόζεται, λαμβάνοντας υπόψη την ετοιμότητα του μαθητή, τις κλίσεις και το μαθησιακό του προφίλ ανάλογα με τη σχολική τάξη στην οποία βρίσκεται (νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο). Με τον τρόπο αυτό, παρατηρείται πως η διαφοροποιημένη διδασκαλία προωθεί τη συμπερίληψη όλων των μαθητών σε ένα περιβάλλον, το οποίο χαρακτηρίζεται από ισότητα και συνεργατικό κλίμα (Αργυρόπουλος, 2013).

2.1. Χαρακτηριστικά διαφοροποιημένης διδασκαλίας

Τα βασικά χαρακτηριστικά της είναι τα ακόλουθα:

- Περισσότερο ποιοτική παρά ποσοτική
- Παρέχει πολλαπλές προσεγγίσεις στο περιεχόμενο, στη διαδικασία και στο προϊόν
- Είναι μαθητοκεντρική
- Είναι ένας συνδυασμός ομαδοσυνεργατικής και εξατομικευμένης διδασκαλίας

Αξίζει να σημειωθεί πως η διαφοροποιημένη διδασκαλία ΔΕΝ είναι:

- Εξατομικευμένη διδασκαλία
- Χαοτική
- Ένας τρόπος για να παράσχουμε ομογενή διδασκαλία
- Τροποποίηση συστήματος βαθμολόγησης και μείωσης του φόρτου εργασίας
- Περισσότερη δουλειά για τους «καλούς» μαθητές και λιγότερη και διαφορετική για τους «αδύνατους» μαθητές.

2.2. Διαφορές Παραδοσιακής και Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ	ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Οι διαφορές των μαθητών αγνοούνται ή αντιμετωπίζονται ως πρόβλημα. • Η αξιολόγηση γίνεται στο τέλος για να διαπιστωθεί ποιος μαθητής απέκτησε τη γνώση. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Οι διαφορές μελετώνται ως βάση για τον προγραμματισμό. ➢ Η αξιολόγηση είναι συνεχής και διαγνωστική με σκοπό τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας σύμφωνα με τις δυνατότητες των μαθητών.
<ul style="list-style-type: none"> • Μονοδιάστατος προσδιορισμός της «εξααιρετικής επίδοσης». 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Η εξααιρετική επίδοση καθορίζεται από την πρόοδο που σημείωσε ο μαθητής με κριτήριο το σημείο από το οποίο ξεκίνησε.
<ul style="list-style-type: none"> • Σπάνια λαμβάνεται υπόψη το ενδιαφέρον των μαθητών. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Οι μαθητές ενθαρρύνονται να κάνουν μαθησιακές επιλογές με βάση τα ενδιαφέροντά τους.
<ul style="list-style-type: none"> • Σπάνια λαμβάνεται υπόψη το μαθησιακό προφίλ των μαθητών. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Παρέχονται πολλές επιλογές ανάλογα με το μαθησιακό προφίλ των μαθητών.
<ul style="list-style-type: none"> • Κυριαρχεί η διδασκαλία προς όλη την τάξη. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Χρησιμοποιούνται πολλές διδακτικές ρυθμίσεις.
<ul style="list-style-type: none"> • Η κάλυψη του εγχειριδίου και το αναλυτικό πρόγραμμα κατευθύνουν τη διδασκαλία. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Η ετοιμότητα, τα ενδιαφέροντα και το μαθησιακό προφίλ διαμορφώνουν τη διδασκαλία.
<ul style="list-style-type: none"> • Η μάθηση εστιάζεται στη απομνημόνευση γεγονότων και την απόκτηση δεξιοτήτων. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Η μάθηση εστιάζεται στη χρήση βασικών δεξιοτήτων για την αντίληψη και κατανόηση βασικών εννοιών και αρχών.
<ul style="list-style-type: none"> • Κανόνας είναι η ανάθεση μιας και μοναδικής εργασίας. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Κανόνας είναι η ανάθεση εναλλακτικών μορφών εργασίας.
<ul style="list-style-type: none"> • Ο χρόνος είναι καθορισμένος και δεν μπορεί εύκολα να διαφοροποιηθεί. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Ο χρόνος χρησιμοποιείται με ευελιξία σύμφωνα με τις δυνατότητες των μαθητών.
<ul style="list-style-type: none"> • Συχνά χρησιμοποιείται μια μορφή αξιολόγησης. 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Οι μαθητές αξιολογούνται με πολλαπλούς τρόπους.

Εικόνα 1. Διαφορές Παραδοσιακής και Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας



(Tomlinson, 2010)

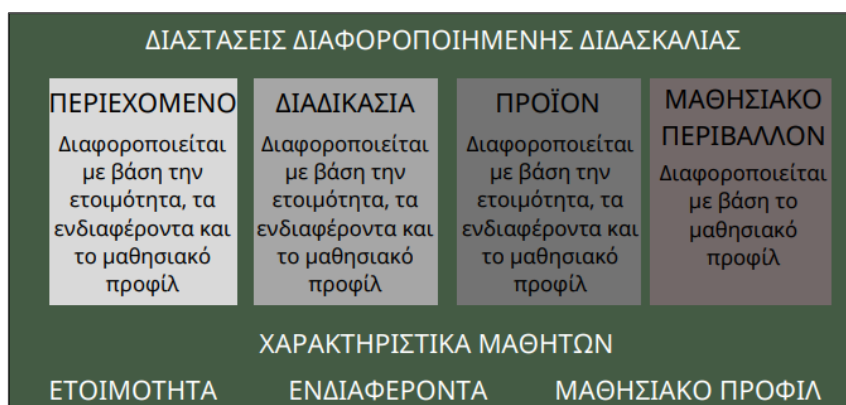
2.3. Καθήκοντα εκπαιδευτικού

- Τα καθήκοντα ενός εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης διδασκαλίας είναι:
- Προγραμματισμός διδασκαλίας, επιλέγοντας ρεαλιστικούς στόχους και δραστηριότητες προσαρμοσμένες στα διαφορετικά μαθησιακά στυλ των μαθητών
 - Διατήρηση προσοχής και ενδιαφέροντος μαθητών
 - Αξιοποίηση γνώσεων και ενδιαφερόντων των μαθητών
 - Υποδειγματική διδασκαλία
 - Εφαρμογή πολυαισθητηριακών διδακτικών προσεγγίσεων
 - Χρήση νέων τεχνολογιών
 - Προσαρμογή ρυθμού μάθησης, απλοποιώντας την ύλη και τις εργασίες
 - Επαρκής χρόνος στους μαθητές προς σκέψη
 - Οργάνωση ομάδων μαθητών με μικτές ικανότητες και συνεχής ενθάρρυνση για την ανάπτυξη του ομαδικού πνεύματος
 - Συνεχής καθοδήγηση και ανατροφοδότηση
 - Επιβράβευση κάθε προσπάθειας (Bearne, 1996; Κουτσελίνη, 1996)

Διαφοροποίηση Είναι η ανταπόκριση του εκπαιδευτικού στις ανάγκες των μαθητών.			
Καθορισμένο από τις αρχές της διαφοροποίησης	Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να διαφοροποιήσουν μέσω	Σύμφωνα με τους /τις μαθητές/τριες	Χρησιμοποιώντας ποικιλία προσεγγίσεων όπως
Υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον Ποιοτικό πρόγραμμα Διδασκαλία Ευελιξία ρυθμού Σεβαστές ασκήσεις Συνεχόμενη αξιολόγηση για τη διαμόρφωση της διδασκαλίας	Περιεχομένου Διαδικασίας Προϊόντος Μαθησιακού περιβάλλοντος	Ετοιμότητα Ενδιαφέρον Μαθησιακό περιβάλλον	Γραφικούς οργανωτές Διαβαθμισμένη ανάγνωση Μαθησιακά ενδιαφέροντα Ανεξάρτητες σπουδές Νοητικές προτιμήσεις Προφορικές ασκήσεις Τεχνολογία Διαδίκτυο

Εικόνα 2. Καθήκοντα Εκπαιδευτικού





Εικόνα 3. Διαστάσεις Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας

3. Οργάνωση Μελέτης

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που εμφανίζεται στο σχολείο είναι η χαμηλή επίδοση στα μαθήματα. Αρκετές φορές το θέμα αυτό δεν έχει σχέση με μειονεκτήματα στη νοημοσύνη ή με μαθησιακές δυσκολίες. Ένας μεγάλος αριθμός μαθητών φαίνεται ότι δεν έχει επαρκείς ικανότητες οργάνωσης της μελέτης.

Οι δεξιότητες οργάνωσης της μελέτης (γενική οργάνωση, αποτελεσματική χρήση του χρόνου, προετοιμασία για τις εξετάσεις, οργάνωση ειδικών σχεδιαγραμμάτων για την κατανόηση της ανάγνωσης, η συγγραφή κειμένων κ.ά.) είναι σημαντικό στοιχείο της εκπαίδευσης, αφού αποτελούν ουσιαστικά το μέσο απόκτησης των γνώσεων. Επομένως, τόσο οι μαθητές όσο και οι εκπαιδευτικοί, αλλά και οι γονείς πρέπει να θεωρούν την οργάνωση της μελέτης ένα πολύ βασικό παράγοντα στην προσπάθεια της μάθησης. Η ανάπτυξη οργανωτικών δεξιοτήτων στη μελέτη μπορεί να βελτιώσει την αίσθηση αποτελεσματικότητας των μαθητών κι, έτσι, θα νιώθουν περισσότερο ικανοί (Rhodes, 2011).

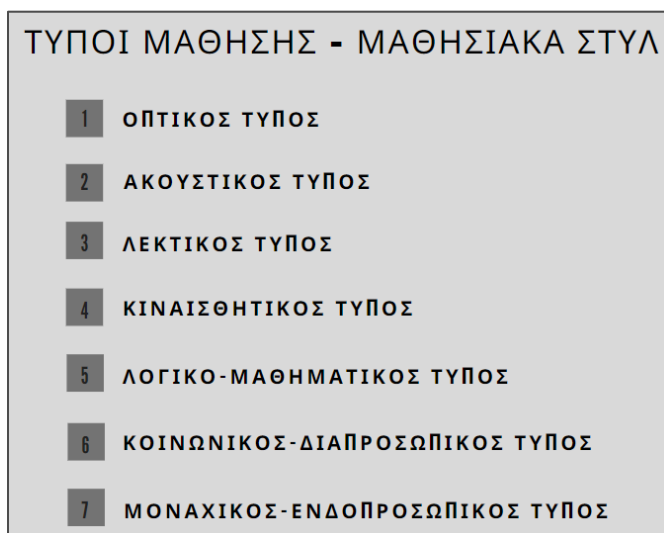
- ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΧΡΟΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
- ΑΥΤΟΕΛΕΓΧΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΡΘΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
- ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ. ΒΟΗΘΑΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΟΡΓΑΝΩΝΟΥΝ, ΝΑ ΣΧΕΔΙΑΖΟΥΝ, ΝΑ ΘΕΤΟΥΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
- ΠΑΡΕΧΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ
- ΑΠΟΦΕΥΓΟΥΜΕ ΤΙΣ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΓΙΑΤΙ ΜΕΙΩΝΟΥΝ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΠΕΠΟΙΘΗΣΗ
- ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΛΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ
- ΠΑΡΕΧΟΥΜΕ ΣΥΧΝΕΣ ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ
- ΕΝΘΑΡΡΥΝΟΥΜΕ ΤΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΕ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ.

Εικόνα 4. Προτάσεις για Οργάνωση Μελέτης

3.1. Τεχνικές Μελέτης

Οι τεχνικές μελέτης που μπορούν να αξιοποιηθούν εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό από τον μαθησιακό τύπο του κάθε παιδιού.





Εικόνα 5. Τύποι Μάθησης

3.2. Διαχείριση Χρόνου

1. Αυστηρή και πειθαρχημένη διαχείριση του χρόνου
2. Οργανόγραμμα με όλες τις υποχρεώσεις – ιεράρχηση προτεραιοτήτων (βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα, μακροπρόθεσμα)
3. Καθορισμός χρόνου επίτευξης κάθε υποχρέωσης/προτεραιότητας
4. Αναστοχασμός και αξιολόγηση της παραγωγικότητας
5. Εντοπισμός και αξιοποίηση της πιο παραγωγικής ώρας για το διάβασμα
6. Πιστή εφαρμογή του χρονοδιαγράμματος που ορίστηκε για διάβασμα (πλήρης συνέπεια)
7. Αποφυγή διακοπών (π.χ. τηλέφωνα, μέσα κοινωνικής δικτύωσης)
8. Διακοπές «ενός λεπτού»
9. Αυστηρός καθορισμός της ώρας των διαλειμμάτων (Rhodes, 2011)

3.3. Προϋπάρχουσες δεξιότητες

Ευθύνη/ Υποχρέωση	Τεχνική μελέτης	Προϋπάρχουσα δεξιότητα
Διαγώνισμα	Προσπάθεια απομνημόνευσης όλης της ύλης	Δεξιότητες απομνημόνευσης
Εργασία	Εντοπισμός πιθανών λύσεων στο κύριο «βιβλίο» (διδασκτικό εγχειρίδιο στη μέση εκπαίδευση)	Σύγκριση είδους εργασίας με άλλες ή με υφιστάμενες εργασίες στο διδ. εγχειρίδιο
Καθημερινό διάβασμα	Οποιαδήποτε ώρα, στιγμή της ημέρας με βάση τις απογευματινές δραστηριότητες σε χώρους όπως το γραφείο, το κρεβάτι, το τραπέζι της κουζίνας, το σαλόνι κ.λπ	Ολοκλήρωση των απαιτούμενων εργασιών με κάθε τρόπο. Παντελής άγνοια της σημασίας της οργάνωσης του χρόνου για το βέλτιστο αποτέλεσμα
Τελική εξέταση	Διάβασμα όταν πλησιάζουν οι ημέρες της εξέτασης ατομικά και κάποιες φορές ομαδικά	Απομνημόνευση (ή κάλυψη) όλης της ύλης

Εικόνα 6. Προϋπάρχουσες δεξιότητες



3.4. Στρατηγικές μελέτης

1. Αποκτώ γνώσεις
2. Καλλιεργώ δεξιότητες
3. Εμβαθύνω στο νόημα
4. Ανακαλύπτω γνώσεις
5. Διερευνώ γνώσεις
6. Κατανοώ γνώσεις
7. Αναπτύσσω δημιουργική σκέψη
8. Μαθαίνω πώς να μαθαίνω
9. Αξιοποιώ τις προηγούμενες γνώσεις
10. Μαθαίνω να παρατηρώ και να εκφράζομαι

3.5. Δημιουργικές Τεχνικές

- Δημιουργία φανταστικής ιστορίας
- Αξιοποίηση νοηματικών χαρτών, σχεδιαγραμμάτων, σημειώσεων
- Κριτική μελέτη (γνωστικοί χάρτες)
- Χρήση μαρκαδόρων και έντονων χρωμάτων
- Μνημονικές τεχνικές
- Τεχνική αυτοεξέτασης
- Μέθοδος επιβράβευσης
- Λίστες ελέγχου και εργασιών
- Καπέλα σκέψης
- Εκπαιδευτικές κάρτες
- Story Activation → Κατανόηση κειμένου
- Χρήση ημερολογίου
- Παιγνιώδης μορφή διδασκαλίας
- Αξιοποίηση τέχνης

Καταλήγοντας, γίνεται φανερό πως η διαφοροποιημένη διδασκαλία συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις στρατηγικές που μπορούν να αξιοποιηθούν για την καλύτερη προσέγγιση των θεωρητικών μαθημάτων. Άλλωστε, το βασικό της χαρακτηριστικό, το οποίο είναι η προσαρμογή της διδασκαλίας στις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών, απαιτείται για την κατανόηση κάθε γνωστικού αντικειμένου (Ηλιοπούλου, 2017).

4. Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία της έρευνας αφορούσε:

- Αρχική αξιολόγηση για την ενημέρωση του φακέλου του μαθητή και των γονέων αντίστοιχα. Αξιοποιήθηκε μία σύγχρονη δοκιμασία γλωσσικής επάρκειας (Λατω τεστ), για την αξιολόγηση του προσληπτικού, οργανωτικού, εκφραστικού, σημασιολογικού και μορφοσυντακτικού στοιχείου.
- Ο σχεδιασμός του παρόντος υλικού εστίασε στη βελτίωση της αναγνωστικής κατανόησης, της ακουστικής κατανόησης, της παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου καθώς και στην αναδιήγηση. Ειδικότερα, το πρώτο μέρος αφορά χρήσιμες συμβουλές και ενδεικτικό πρόγραμμα για την αποτελεσματικότερη οργάνωση της μελέτης των θεωρητικών μαθημάτων. Το δεύτερο μέρος βασίστηκε στη θεωρητική προσέγγιση των διαφόρων τύπων μάθησης, έτσι, ώστε να διαμορφώνονται οι



δραστηριότητες στον εκάστοτε μαθησιακό τύπο. Το τρίτο μέρος σχετίζεται με τεχνικές μελέτης θεωρητικών μαθημάτων σε συνδυασμό με αντίστοιχες δραστηριότητες προς αξιοποίηση. Στο τέταρτο μέρος έγινε αναφορά στο περιεχόμενο των μαθημάτων με έμφαση στους σκοπούς τους ανά σχολική βαθμίδα και, τέλος, εντάχθηκε οδηγός εφαρμογής των τεχνικών μέσω δημιουργικών δραστηριοτήτων.

- Η μέθοδος ανάπτυξης των δεξιοτήτων περιελάμβανε μία σειρά από διδακτικές στρατηγικές, όπως είναι οι δραστηριότητες επεξεργασίας, ανάλυσης και σύνθεσης των δραστηριοτήτων και τεχνικές μελέτης, βασισμένες στη διαφοροποιημένη μέθοδο διδασκαλίας. Η διδακτική μεθοδολογία του προγράμματος βασίστηκε στην ανάπτυξη των γλωσσικών δραστηριοτήτων σε γραπτό και προφορικό επίπεδο, στη βελτίωση της αναγνωστικής ικανότητας και, τέλος, στην ενίσχυση των αισθητηριακών ερεθισμάτων για την πληρέστερη προσέγγιση των θεωρητικών μαθημάτων.
- Ακολούθησε εφαρμογή μέσω επιδόσεων στα διαγωνίσματα και χρήσης υλικού σχολικών βιβλίων και επαναξιολόγηση ύστερα από τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν με τη μορφή συνεντεύξεων στους εκπαιδευτικούς (ποιοτική έρευνα).

4.1. Σκοπός

Σκοπός του παρόντος υποστηρικτικού υλικού ήταν η ικανότητα προσέγγισης των θεωρητικών μαθημάτων με έναν πιο δημιουργικό και εύκολο τρόπο.

4.2. Στόχοι

Οι στόχοι που τέθηκαν αφορούσαν την ενίσχυση αναγνωστικών και γλωσσικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Έτσι, επικεντρώθηκαν στα ακόλουθα:

- Ανάπτυξη οργανωτικών δεξιοτήτων
- Βελτίωση της οπτικής και ακουστικής αντίληψης
- Ενίσχυση της ικανότητας ανάκλησης προϋπάρχουσας γνώσης
- Προσπάθεια κατανόησης του κειμένου

5. Δομή υλικού

Το υποστηρικτικό υλικό μελέτης διαμορφώθηκε με την αξιοποίηση κατάλληλων στρατηγικών, έτσι, ώστε να βελτιωθούν οι ικανότητες γλωσσικής και αναγνωστικής επεξεργασίας.

- Μελετώ
- Συγκεντρώνομαι
- Μαθαίνω
- Θέτω στόχους
- Εφαρμόζω

Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές οργανώνονται κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας και εμπλέκονται ενεργητικά στη μαθησιακή διαδικασία.

5.1. Περιεχόμενο εκπαιδευτικού υλικού

- Αναδιήγηση
- Αναγνωστική Κατανόηση
- Παραγωγή προφορικού λόγου
- Παραγωγή γραπτού λόγου
- Τεχνικές Γραφής
- Λεξιλόγιο
- Μνημονικές δεξιότητες



Το συγκεκριμένο υλικό βασίζεται στη διαμόρφωση ενός υποστηρικτικού προγράμματος μελέτης για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, δυσλεξία, καθώς και διάσπασης ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας για την αποτελεσματικότερη μελέτη των θεωρητικών μαθημάτων. Σχεδιάστηκε, λοιπόν, ένα διδακτικό πρόγραμμα το οποίο είναι εύκολο στη χρήση και βασίζεται στην ενεργητική συμμετοχή όλων των παιδιών.

5.2. Εκπαιδευτικές μέθοδοι

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία αποτέλεσε χρήσιμη μέθοδο διαμόρφωσης του διδακτικού υλικού και καθοριστικό τρόπο αξιοποίησης κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, καθώς συνέβαλε στην αποτελεσματικότερη μελέτη των μαθητών. Επιπλέον, η άμεση διδασκαλία βοήθησε στην προετοιμασία των μαθητών, όσον αφορά τους στόχους της διδασκαλίας. Η ταυτόχρονα χρήση πλήθους παραδειγμάτων και η συνεχής ενθάρρυνση συνεισέφερε στη δημιουργία ευχάριστου κλίματος. Στη συνέχεια, η πολυαισθητηριακή διδακτική μέθοδος στηρίχτηκε στην αλληλεπίδραση των αισθήσεων που συνδέονται με τις λειτουργίες του λόγου και συνδυάζει οπτικά, ακουστικά, απτικά και κιναισθητικά ερεθίσματα. Βελτιώθηκε, έτσι, η μνημονική ικανότητα και η ικανότητα συγκέντρωσης στην εκπαιδευτική διαδικασία.

5.3. Διδακτικές στρατηγικές

Αρχικά, αξιοποιήθηκε η τεχνική βημάτων. Οι μαθητές εκπαιδεύτηκαν στα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν, έτσι, ώστε να οργανώσουν τη μελέτη τους. Ειδικότερα, η τεχνική βημάτων λειτούργησε συμβουλευτικά, προκειμένου το κάθε παιδί να προετοιμαστεί κατάλληλα για την επιτέλεση των σχολικών του υποχρεώσεων. Επιπρόσθετα, δόθηκε πλήθος παραδειγμάτων μέσω της διδακτικής στρατηγικής της εικονογράφησης, η οποία βασίστηκε στην ταυτόχρονη ενεργοποίηση των αισθήσεων (όραση, ακοή, αφή) με βάση τις αρχές της πολυαισθητηριακής διδασκαλίας. Τέλος, ακολούθησε οδηγός εφαρμογής μέσω διαφοροποιημένων δραστηριοτήτων επεξεργασίας και εμπέδωσης με κυρίαρχο σκοπό την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

5.4. Εφαρμογή

Το υλικό εφαρμόστηκε σε μαθητές της Γ' – ΣΤ' Δημοτικού, με μαθησιακές δυσκολίες, συμπτώματα δυσλεξίας και διάσπασης ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας, καθώς και σε μαθητές που διανύουν τις πρώτες σχολικές τάξεις του Γυμνασίου. Οι μαθητές εργάζονταν ατομικά για 45', αξιοποιώντας το υποστηρικτικό υλικό μέσα στα πλαίσια προγράμματος παρέμβασης και με βάση το ατομικό προφίλ τους με συχνότητα 1-2 φορές την εβδομάδα. Αρχικά, γινόταν παρουσίαση της θεωρίας με τη μορφή της άμεσης διδασκαλίας, ώστε να γίνουν σαφείς προς τους μαθητές οι διδακτικοί στόχοι. Στη συνέχεια, εφαρμόστηκε η διαφοροποιημένη διδασκαλία, είτε με χειραπτικό είτε με οπτικοποιημένο υλικό, και με αξιοποίηση της πολυαισθητηριακής προσέγγισης, προκειμένου να ενισχυθούν τα αισθητηριακά ερεθίσματα των παιδιών. Τέλος, ο εκπαιδευτικός πραγματοποιούσε με τη βοήθεια του οδηγού εφαρμογής μαθησιακές δραστηριότητες και παιχνίδια στα οποία υπήρχε διαβάθμιση στο επίπεδο δυσκολίας και εξέλιξης. Σειρά είχε η υλοποίηση εργασίας, όπου το παιδί λειτουργούσε αυτόνομα και η παροχή υλικού ανατροφοδότησης και αυτό-αξιολόγησης του μαθητή.

Πίνακας 1. Στοιχεία εφαρμογής

Ομάδα στόχου	Διαγνώσεις παιδιών	Συχνότητα	Περιγραφή
--------------	--------------------	-----------	-----------



εφαρμογής	εφαρμογής

6. Αξιολόγηση - Αποτελέσματα

Ύστερα από την εφαρμογή του προγράμματος, την επαναξιολόγηση των μαθητών με το ψυχομετρικό εργαλείο ΛΑΤΩ τεστ και τη συλλογή δεδομένων με τη μέθοδο της ποιοτικής έρευνας, η οποία υλοποιήθηκε μέσω συνεντεύξεων σε εκπαιδευτικούς, διαπιστώθηκε πως οι μαθητές βελτίωσαν τις αναγνωστικές, τις μνημονικές τους ικανότητες και τη δυνατότητα κατανόησης των ζητούμενων που αφορούν το κάθε μάθημα ξεχωριστά. Ταυτόχρονα, αναδείχτηκε πως το παρόν πρόγραμμα συνέβαλε στην καλύτερη επίδοσή τους στα διαγωνίσματα.

Μέσα από τα δεδομένα αξιολόγησης τονίστηκε η μεγαλύτερη βελτίωση σε επίπεδο αναγνωστικής κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου, ενώ, ταυτόχρονα, η διδακτική μεθοδολογία φάνηκε ότι λειτούργησε βοηθητικά. Επιπρόσθετα, η συνδυαστική χρήση του υλικού λειτούργησε ενισχυτικά και το διδακτικό υλικό δεν αξιοποιήθηκε με σειρά εφαρμογή, αλλά χαρακτηρίστηκε από την ευελιξία του και την εφαρμογή του με βάση το ατομικό προφίλ κάθε μαθητή.

Πίνακας 2. Καταγραφή αξιολόγησης

Δυνατά σημεία του υλικού	Αδύνατα σημεία	Προτάσεις για βελτίωση

Πίνακας 3. Ερωτηματολόγιο για Μεθοδολογία Παρέμβασης

Φύλο	Γυναίκα	/	Άντρας
Ηλικία			
Διδακτική Εμπειρία			
Γνώσεις για μαθησιακές δυσκολίες	Μέτριες Πολύ καλές		Καλές Άριστες
Γνώσεις για δυσλεξία	Μέτριες Πολύ καλές		Καλές Άριστες
Γνώσεις για δεπυ	Μέτριες Πολύ καλές		Καλές Άριστες
Δουλεύετε με παιδιά με δυσκολία ως προς την οργάνωση μελέτης;	Πολύ συχνά Συχνά		Μερικές φορές Σπάνια
Ποια μεθοδολογία ακολουθείτε στην			



υποστήριξή σας με τα παιδιά αυτά;					
Σε ποιο βαθμό σας βοήθησε το διδακτικό υλικό τεχνικών μελέτης θεωρητικών μαθημάτων;	1	2	3	4	5
Τι χαρακτηριστικά του βρήκατε χρήσιμα;					
Ποιοι τομείς ενισχύθηκαν περισσότερο;					
Πώς βρήκαν το υλικό τα παιδιά;	Ωραίο	Ενδιαφέρον		Βαρετό	
Τι τους άρεσε περισσότερο;					

7. Συμπεράσματα

Το διδακτικό υλικό τεχνικών μελέτης θεωρητικών μαθημάτων βασίστηκε στην απόκτηση της ικανότητας οργάνωσης μελέτης καθώς και διαχείρισης των μαθημάτων που απαιτούν μνημονικές δεξιότητες. Αξίζει να τονισθεί πως ο εκπαιδευτικός σε συνεργασία με τους γονείς και τους ειδικούς επιστήμονες οφείλει να αξιοποιεί ενεργητικές μεθόδους διδασκαλίας, να δίνει έμφαση σε διαδικασίες σύνθεσης και ανάλυσης και, ταυτόχρονα, να είναι σαφής ως προς τις πληροφορίες που μεταδίδει, υιοθετώντας τη συστηματική, άμεση και εντατική διδασκαλία μέσω των επαναλήψεων. Τέλος, προτείνεται η διευρυμένη εφαρμογή της συγκεκριμένης διδακτικής μεθοδολογίας σε μεγαλύτερο δείγμα παιδιών και εκπαιδευτικών για περαιτέρω μελέτη και διερεύνηση του βαθμού αποτελεσματικότητάς του (Thomas & Robinson, 1972).

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Bearne, E. (Ed.). (1996). *Differentiation and diversity in the primary school*. London: Routledge.
- Rhodes, M. (2011). *Η αποδοτική Μελέτη*. Σειρά Πρακτικής Ψυχολογίας. Αθήνα: Εκδόσεις Θυμάρι.
- Thomas, E. L., & Robinson, H. A. (1972). *Improving Reading in Every Class. Abridged edition*. Allyn and Bacon, Incorporated.
- Tomlinson, C. A. (2010). *Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Αργυρόπουλος, Β. (2013). Διαφοροποίηση και διαφοροποιημένη διδασκαλία: Θεωρητικό Υπόβαθρο και βασικές αρχές. Στο Σ. Παντελιάδου και Δ. Φιλιππάτου (Επιμ.), *Διαφοροποιημένη διδασκαλία. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικές πρακτικές*. Αθήνα: Πεδίο.
- Ηλιοπούλου, Μ. (2017). *Διδασκαλία δεξιοτήτων μελέτης για μαθητές Δημοτικού*. Σπάρτη: my-book.gr.
- Κουτσελίνη, Μ. (2006). *Διαφοροποίηση διδασκαλίας – μάθησης σε τάξεις μικτής ικανότητας*. Λευκωσία.

